

ISSN 2309-9127(Print)
ISSN 2313-8769 (Online)

ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС

Pedagogical Discourse

Збірник
наукових
праць

Collection
of Scientific
Papers

ВИПУСК • VOLUME

22/2017

ЛАРИСА СОЛЯР Програма формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.....	153
АЛЛА СТЕПАНЮК Екологізація змісту професійної підготовки майбутніх учителів біології.....	159
НАТАЛІЯ СУХОВІЄНКО Модель підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування узагальнень у дітей старшого дошкільного віку.....	164
ГАННА ТКАЧУК Автодидактичні передумови та важелі активізації позааудиторної самостійної роботи студентів.....	170
ОКСАНА ТУЛЬСЬКА Особистісні якості у структурі професійної компетентності фахівця-еколога.....	177
АННА ЧАЛА Розвиток мовленнєво-комунікативної культури майбутніх учителів початкових класів в умовах реформування освіти.....	183
ОКСАНА ШКВИР Модель ступеневої підготовки майбутніх учителів початкових класів до проведення педагогічних досліджень.....	187
ІННА ШОРОБУРА Підготовка фахівців початкової освіти для Нової школи у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії.....	192
СТЕФАНІЯ ЯВОРСЬКА Методика опрацювання різних за лінгвістичною природою написань у контексті професійного становлення філологів.....	197
ІННА ЯЩУК Теоретичні засади формування іншомовної комунікативної компетенції як складової професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови.....	203

УДК 378+57(07)

АЛЛА СТЕПАНЮК,
доктор педагогічних наук, професор
(Україна, Тернопіль, Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка)
ALLA STEPANIUK,
doctor of pedagogical sciences, professor
(Ukraine, Ternopil, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University)
orcid.org/0000-0002-1639-0926

Екологізація змісту професійної підготовки майбутніх учителів біології

Ecologization of the Content of Professional Training of Future Biology Teachers

У статті автором обґрунтовано доцільність посилення екологізації змісту підготовки майбутніх учителів біології шляхом імплементації ідей концепції збалансованого розвитку. Виокремлено основні положення цієї концепції, які доцільно включати до змісту підготовки майбутніх учителів. Визначено можливі шляхи інтегрування освіти для сталого розвитку і професійної підготовки вчителів біології – через формування світогляду на засадах концепції сталого розвитку засобом навчального матеріалу дисциплін природничого та методичного спрямування та впровадження нових підходів освіти для сталого розвитку, що реалізують можливості суб'єктів освітньої діяльності висловлювати та відстоювати власну точку зору, мислити критично, робити ґрунтовний вибір між альтернативами, вчитись працювати в команді, домовлятися та поважати демократичні рішення тощо.

Розроблено методичну систему імплементації ідей освіти для сталого розвитку у зміст природничо-наукової підготовки майбутніх учителів біології, основними компонентами якої є комплекс вибіркового навчального матеріалу дисциплін «Біоетика», «Методика вивчення предмета «Уроки для сталого розвитку», «Еколого-натуралістична діяльність школярів». Обґрунтована доцільність їх вивчення.

Ключові слова: екологія, підготовка вчителя біології, освіта для сталого розвитку, методична система, біоетика, еколого-натуралістична діяльність.

The author substantiates the appropriateness of ecologization of the content of professional training of future biology teachers strengthening by implementing the ideas of sustainable development concept. The main foundations of this concept which should be included in the content of future teachers training have been singled out. It has been defined possible ways of integrating of education for sustainable development and professional training of biology teachers through the formation of ideology on the basis of sustainable development by means of educational material of academic disciplines of natural sciences and methodical direction and implementing of new approaches to education for sustainable development, which actualize subjects of educational activities opportunities to express and defend their own point of view, to think critically, to make detailed choice between alternatives, learn to work in a team, negotiate and respect the democratic decisions of others.

The methodical system for implementing of education ideas for sustainable development into the content of natural and scientific training of future biology teachers has been created. Its system formative factor is the idea of combining active approach to obtaining scientific knowledge by students about patterns of organization and functioning of nature with their ethical reflection and the establishment of personal significance in everyday life. The main components of this system are the following selective subjects «Bioethics», «Methods of Studying of the Subject», «Lessons for Sustainable Development», «Ecological and Naturalistic Activity of Students». It has been revealed specific features of these disciplines syllabuses, which lie in the goal dualism of their mastering: the formation of ecological culture of modern biology teacher and his readiness for activity based on the ideas of sustainable development concept. Their inclusion into the variable component of the curriculum for future biology teachers helps to create a learning environment that allows increasing the level of environmental education of future biology teachers and forming their ability to implement the ideas of sustainable development into the educational process of a secondary school.

It has been established that the proposed approach to improve the ecological orientation of future biology teachers training contributes to the formation of both their key general subject competences (social, multicultural, information, communication, self-development and self-education) and professional competence of the teacher, which is a combination of knowledge, skills and personal qualities that provide

a high level of self professional activity, self-examination of its results, self-knowledge and self-improvement.

Key words: *ecology, biology teacher training, education for sustainable development, methodical system, bioethics, ecological and naturalistic activity.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Стратегічні завдання підтримання гомеостатичного стану психо-фізіолого-екологічного статусу людини в антропічно-трансформованому середовищі її існування і діяльності, екологічно-освітні зміни, які відбулися в Україні у XXI ст., а також тенденції світового розвитку породжують низку проблем і викликів, що зачіпають зміст біологічної підготовки майбутніх вчителів, характер взаємодії учасників освітнього процесу, його цілей і пріоритетів. Відповідно, вимагає суттєвого переосмислення сутність освітнього середовища, структурованого навколо певних концептуальних домінант, породжених зміною сучасної наукової картини світу та ціннісно орієнтованих моделей взаємодій, нагромаджених у ході соціальних практик. Зокрема, у підходах до формування етичної вихованості молодих поколінь від яких залежить інтенсивність конструктивних змін у ставленні особистості та суспільства до глобальної екосистеми Земля, вихід його на нову прогресивну екологічно-безпечну стратегію проживання на планеті. Означені орієнтири виховання відображені у державних документах (Законі України про освіту, Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»), Концепції національного виховання, Концепції екологічної освіти та ін.).

Концепція збалансованого розвитку є однією з провідних глобальних парадигм розвитку сучасної цивілізації, має міждисциплінарний характер і розглядається в багатьох аспектах і ракурсах. Відповідно до неї нагальною потребою сьогодення є формування у всіх мешканців планети такого світогляду та способу життя, завдяки якому буде забезпечений довготривалий ощадливий гармонійний розвиток Людини і Природи. Такий розвиток передбачає збалансованість стану природного середовища і суспільства через вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем. Розвиток буде сталим тільки тоді, коли буде досягнута рівновага між різними факторами, що зумовлюють загальний рівень стану природи життя людини; нинішнє покоління має обов'язок перед прийдешніми поколіннями залишити достатні запаси природних, соціальних та економічних ресурсів для того, щоб вони могли забезпечити для себе рівень добробуту не нижчий, ніж той, що ми маємо зараз в межах збереження самовідтворювальної здатності у біосфері [1]. У зв'язку з цим окреслена проблема є дотичною до формування світогляду підростаючого покоління, що дозволить відновити порушений баланс між суспільством і природою, змінити спосіб життя людини і суспільства, включивши в практику їх життєдіяльності екологічні імперативи. Отже, проблема екологізації змісту підготовки майбутнього вчителя біології актуалізується потребою приведення у відповідність до вимог концепції збалансованого розвитку мети та змісту професійної підготовки вчителів, загалом, та біології, зокрема.

Аналіз досліджень і публікацій засвідчив, що розробкою проблеми освіти для сталого розвитку займаються такі науковці, як І. Бондарук, В. Грубінко, Г. Жирська, М. Зінкевич, І. Суценко І., В. Карамушка, В. Кудін, І. Мирнінко, І. Олійник, О. Пометун, І. Січко, А. Степанюк та ін. [1; 2; 6].

Дослідниками та практиками обґрунтовано теоретико-методологічні засади імплементації ідей збалансованого розвитку в освіту молоді, розроблено концепцію вивчення шкільного навчального предмета «Освіта для сталого розвитку» та її навчально-методичне забезпечення (цілісну програму навчального курсу для основної школи, шкільні підручники для учнів 1-9 класів, програми підготовки вчителів молодших класів, біології та хімії до їх впровадження тощо) [2]. Однак, проблема розробки засобів імплементації концепції стабільного розвитку в навчально-виховний процес професійної підготовки учителів біології ще не отримала належного опрацювання.

Формулювання цілей статті... Метою статті є виявлення та розробка засобів реалізації основних ідей освіти для сталого розвитку в процесі підготовки вчителів біології. Ми поставили перед собою завдання: виокремити основні ідеї концепції збалансованого розвитку, які доцільно включати до змісту підготовки майбутніх учителів; визначити можливі шляхи інтегрування освіти для сталого розвитку і професійної підготовки вчителів біології; розробити та обґрунтувати методичну систему імплементації ідей освіти для сталого розвитку у зміст природничо-наукової підготовки майбутніх учителів біології.

Виклад основного матеріалу... Зіставлення результатів проведеного аналізу доробку науковців з проблеми освіти для сталого розвитку із завданнями та змістом нормативних навчальних дисциплін природничого циклу підготовки вчителів біології дозволив зробити висновок про те, що їх вивчення доцільно здійснювати з врахуванням таких положень:

– усі елементи середовища відносно до біологічних та екологічних систем залежно від можливості споживання або використання поділяють на дві категорії: умови – екологічні чинники, що змінюються в часі і просторі, і на які живе реагує залежно від сили та частоти дії чинника (умови

не витрачаються і не виснажуються); ресурси – усі екологічні чинники середовища, які живе споживає або використовує іншим чином, в тому сенсі, що їх кількість (вартісний запас) в результаті взаємодії з організмом може зменшитися (пластичні речовини, енергія, територія). Людина не може задовольнятися природою тільки тою мірою, при якій не повинна порушуватися її рівновага (біля одного відсотка від ресурсів природної екосистеми), тому їй доводиться використовувати і ті природні ресурси, які накопичені протягом мільярдів років;

–людство прагне жити не лише в вимірах сучасного, а й хоче бути впевненим в можливості та сталості свого майбутнього. Питання формування біосоціальності людини розглядається у зв'язку з середовищем її життєдіяльності та зародження і причини формування екологічної кризи сучасності (біологічні, екологічні, соціальні аспекти описання стану і розвитку соціо-природної системи і чинники та механізми її пошкодження і деградації);

–основні принципи сталого розвитку, які є визначальними при конструюванні змісту як шкільних навчальних предметів природничого циклу, так і природничо-наукової та методичної підготовки майбутніх учителів: повага і турбота до всіх живих істот та їх угруповань; поліпшення якості людського життя; збереження життєздатності і розмаїтості Землі; забезпечення сталого використання відновлюваних ресурсів; мінімізація виснаження невідновлюваних ресурсів; зміна індивідуальних позицій і діяльності. Ці принципи взаємозалежні і взаємопідтримувані, серед яких основним є перший, як такий, що забезпечує етичну базу для інших;

–головними складовими елементами освіти для стійкого розвитку є: самопізнання, самонавчання студентів, прийняття ними самостійних рішень у власному повсякденному житті. Провідна ідея, на якій будуються зміст і методика навчання: студент – це активна і творча особистість, здатна пізнавати та саморозвиватися; застосування знань на практиці й передання учням «життєвої» мудрості знань для повсякденного життя. Виникає можливість відкриття й творення власного способу життя і власних цінностей. Загалом освіта для стійкого розвитку сприяє розумінню того, як спосіб життя в домашньому господарстві й поза ним впливає на стан ближнього й віддаленого середовища.

Проведений аналіз літературних джерел [1; 2; 3; 6] засвідчив, що існує принаймні два шляхи інтегрування освіти для сталого розвитку в навчально-виховний процес підготовки майбутнього вчителя біології: через формування світогляду на засадах концепції сталого розвитку засобом навчального матеріалу дисциплін природничого та методичного спрямування; впровадження нових підходів освіти для сталого розвитку, що реалізують можливості суб'єктів освітньої діяльності висловлювати та відстоювати власну точку зору, мислити критично, робити ґрунтовний вибір між альтернативами, вчитись працювати в команді, домовлятися та поважати демократичні рішення. Цьому підтвердженням є і наш емпіричний висновок, отриманий в результаті багаторічного педагогічного досвіду про те, що підготовку вчителів до впровадження концепції сталого розвитку у навчальних закладах різного рівня доцільно здійснювати в процесі формування предметної та професійно-методичної компетентностей.

В результаті теоретичного аналізу та експериментальної перевірки, нами виокремлено перелік питань, які доцільно включати до змісту професійної підготовки майбутніх учителів з метою поглибленої підготовки до реалізації ідей сталого розвитку. Зокрема, в процесі вивчення дисциплін природничого циклу студентів доцільно ознайомлювати з проблемами: біосоціальна еволюція людини в середовищі її існування (людина як біосоціальне утворення; рушійні сили антропогенезу; людина і середовище її існування; біосоціальна природа людини і екологія; екологічна ніша людини; соціо-природний комплекс і екологічна криза); збалансований розвиток соціо-природних систем (історія розвитку концепції, системна організація природи; загальні принципи реакції соціо-природних систем; базові принципи та рівні збалансованого розвитку).

До фахової методики навчання доцільно включити такі питання: сутність концепції та шляхи реалізації сталого розвитку суспільства; особливості педагогіки «емпауерменту» та її роль в екологічній освіті і вихованні; технологія забезпечення у школі освіти для сталого розвитку: методика проведення уроків, проведення домашніх аудитів, організація дослідницької діяльності; особливості організації освіти для сталого розвитку у позаурочній та позакласній роботі учнів 5-7 класів; особливості методики проведення вступних уроків курсу «Уроки для сталого розвитку» (8-9 кл.); методика підготовки і проведення організаційно-мотиваційного, практичного та підсумкового заняття.

Виходячи із необхідності екологізації сучасного змісту підготовки майбутніх учителів біології, а також враховуючи сутність концепції збалансованого розвитку, розробки науковців та практиків щодо проблеми освіти для сталого розвитку, можливості навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, ми запропонували та експериментально перевірили методичну систему імплементації ідей збалансованого розвитку у навчально-виховний процес підготовки майбутніх учителів біології. Її системотвірним чинником є ідея поєднання діяльнісного

підходу до здобуття наукових знань студентами про закономірності організації та функціонування систем живої природи з їх етичною рефлексією, осмисленням особистої цінності у повсякденному житті, а основними компонентами – навчальні вибіркові дисципліни «Біоетика», «Методика вивчення предмета «Уроки для сталого розвитку», «Еколого-натуралістична діяльність школярів». Розкриємо сутність цих навчальних дисциплін.

«Біоетика». Доцільність її вивчення аргументуємо тим, що в процесі переходу від індустріального суспільства до постіндустріального істотно підвищується соціальне і культурне значення системи освіти, що пов'язане як з постійно зростаючим обсягом інформації і її життєво важливою роллю для людини, так і з необхідністю усвідомлено та компетентно вирішувати нові етичні, соціальні і політичні проблеми. Тому, без належної уваги до біоетичного виховання будь-яка програма реалізації ідей концепції збалансованого розвитку не може розглядатись як цілісне утворення з позиції педагогічної науки.

Все більше науковців починає розуміти, що для того, щоб відновити порушений баланс між суспільством і природою необхідно змінити спосіб життя людини, включивши в практику її життєдіяльності екологічні імперативи. Складність ситуації полягає в тому, що вони діють лише в суспільстві, якому притаманний відповідний світогляд і екологічна свідомість. Тому формування світогляду, який дозволив би формувати стосунки з іншими жителями планет Земля на науковій основі є актуальним завданням.

Найновіші дослідження хаосу і порядку в контексті сучасних уявлень про живу і самоорганізуючу систему Землі; переконливі докази існування необхідності та випадковості; модель нової самоорганізуючої «творчої» картини світу, яка включає всебічний взаємозв'язок всіх матеріальних, енергетичних та інформаційних феноменів; обґрунтування можливості стабільного розвитку людства лише в рівноважній (недеградованій) біосфері переконливо свідчать про те, що самим важливим для виживання сучасної цивілізації на планеті Земля є вирішення проблеми зміни людських цінностей. На їх основі необхідно здійснити формування стратегії поведінки в біосфері, структуру особистості, яка б приймала те, що мистецтво людського буття полягає в дотриманні правил, при яких сила самоорганізації в системах природи (включаючи і людський організм) може проявляти свою конструктивну дію, оскільки в людині закладений вищий параметр порядку, який концентрує творчий потенціал. Недотримання цих правил приводить до порушення рівноваги, що і відбулося в наш час, коли постало питання про виживання людства.

На нашу думку, одним із шляхів конструювання стратегії поведінки людини в біосфері, суспільстві, сім'ї є формування світогляду молоді на основі концепції біо(еко)центризму. До цього спонукає усвідомлення грандіозної складності життя в його земних біосферних межах, катастрофічних наслідків його підкорення і перетворення. Однак, попри всі глобальні зміни в пізнанні основ світостворення, сутності життя, ми і надалі намагаємось розв'язувати проблеми, які виникають перед людством, виходячи переважно знання про організаційний рівень організації життя, забуваючи про системно-структурну організацію біосфери, про існування на Землі цілісних, живих систем вищого рівня організації (виду, біосфери) [4].

Біо(еко)центризм розглядає всі форми життя на Землі як рівноцінні й рівнозначні. Так, добробут та процвітання людства та інших форм життя на Землі мають свою внутрішню цінність, яка не визначається через поняття корисності для людини. Людина як один з біологічних видів не має жодних привілеїв щодо використання інших видів, а її вплив на природу має бути мінімальним. Саме ці ідеї і розкриваються в змісті навчальної дисципліни.

Досвід викладання курсу «Біоетика» показав, що він сприяє формуванню таких складових професійної компетентності педагога, як предметна та методична. Найважливішими компонентами знань студентів, що належать до професійної компетентності є знання історії розвитку біо(еко)етики; фундаментальних принципів та ідей стосовно різних типів світоглядів; знання основних проблем біоетики; здатність приймати етично виважені рішення.

Предметна компетентність передбачає наявність знань про способи розв'язання творчих завдань, пов'язаних з оцінюванням діяльності історичних осіб та стосунків між суб'єктами суспільного та природного життя з точки зору біо(еко)етичної взаємодії; визначення і характеристику різних систем етичних цінностей; стратегії конструктивної природо-перетворюючої та природо-зберігаючої діяльності; вміння застосовувати навички екологічної культури і популяризувати та прищеплювати їх у професійній та громадській біо(еко)етичній діяльності.

Методична компетентність включає володіння різноманітними психолого-педагогічними методами біоетичного виховання (ідентифікація, рефлексія, емпатія, лабілізація, метод страху, творча терапія тощо), вміння застосовувати їх у процесі виховання, формувати у школярів критичне мислення, відповідальність за власні дії; вміння рефлексувати свою роль і вчинки у природі і суспільстві. Загалом курс «Біоетика» позитивно впливає на розвиток пізнавального інтересу та творчих здібностей студентів, формування екоцентричного типу світогляду, що свідчить про

доцільність подальшого вивчення цієї навчальної дисципліни [5].

На особливостях навчальної дисципліни «Методика вивчення предмета «Уроки для сталого розвитку» зупинятись не будемо, оскільки вони детально висвітлено у публікації [2, с. 64-74]. Тому розглянемо сутність курсу «Еколого-натуралістична діяльність школярів», який дозволяє максимально реалізувати принцип «навчання через дослідництво».

Доцільність включення цієї дисципліни до навчального плану підготовки майбутніх учителів біології аргументуємо такими чинниками:

– модернізація змісту освітньої галузі «Природознавство» визначає важливу функцію еколого-натуралістичної роботи щодо реалізації завдань додаткової біологічної освіти та забезпечення її практичної спрямованості в діяльності загальноосвітніх навчально-виховних закладів різного типу;

– головна мета еколого-натуралістичної діяльності досягається вирішенням таких завдань: формування у підростаючого покоління активної життєвої позиції, свідомого дбайливого ставлення до природи; виховання відповідальності за стан навколишнього середовища, що відповідає нормам суспільної моралі і права, прийнятими у суспільстві; залучення школярів до практичної природоохоронної, просвітницької та винахідницької роботи в галузі природничих, сільськогосподарських наук;

– еколого-натуралістична діяльність на засадах ідей концепції збалансованого розвитку дозволяє максимально реалізувати діяльнісний компонент екологічної компетентності майбутніх учителів біології.

Головні завдання курсу – оволодіння студентами методикою організації різноманітних форм позакласної та позашкільної еколого-натуралістичної роботи, формування у них готовності до роботи з обдарованою учнівською молоддю для здійснення професійної орієнтації її, стимулювання школярів до природоохоронної роботи та популяризації екологічних знань. Для вирішення зазначених завдань актуальним є оволодіння спеціальними активними та інтерактивними методами навчання і виховання, спрямованими на залучення учня до пошуку нових дієвих рішень в отриманні знань; навчання свідомої участі в командній роботі та способів колективної взаємодії; поєднання елементів гри й наукового дослідження; навчання оцінювання власних дій і можливостей; використання різних джерел інформації; розвиток творчих можливостей й інтересів учня.

Висновки... Результати експериментального дослідження екологізації змісту підготовки майбутніх учителів біології шляхом імплементації ідей освіти для сталого розвитку у зміст професійної підготовки майбутніх учителів біології засвідчили про ефективність запропонованої методичної системи, системотвірним чинником є ідея поєднання діяльнісного підходу до здобуття наукових знань студентами про закономірності організації та функціонування систем живої природи з їх етичною рефлексією, осмисленням особистої цінності у повсякденному житті, а основними компонентами – навчальні вибіркові дисципліни «Біоетика», «Методика вивчення предмета «Уроки для сталого розвитку», «Еколого-натуралістична діяльність школярів». Її запровадження сприяє створенню освітнього середовища, яке дозволяє підвищити рівень екологічної вихованості вчителів біології та сформуванню у них спроможність імплементувати ідеї збалансованого розвитку в навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

До перспективних напрямів дослідження у даній сфері вважаємо розробку критеріїв ефективності методичної системи екологізації змісту професійної підготовки майбутніх учителів біології та інших природничих дисциплін.

Список використаних джерел і літератури/References:

1. Грубінко В. В. Біосоціальна еволюція людини, середовище і сталий розвиток природних та соціальних систем. – Тернопіль : Видавничий відділ ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2015. – 92 с. / Hrubinko V. V. Biosotsialna evolyutsiya lyudyny, seredovyshe i stalyy rozvytok pryrodnykh ta sotsialnykh system. (*Biosocial evolution of man, the environment and sustainable development of natural and social systems*), Ternopil, Vydavnychyy viddil TNPU imeni Volodymyra Hnatyuka, 2015, 92 p. [in Ukrainian].
2. Підготовка вчителів до викладання питань сталого розвитку. Навчально-методичні матеріали для викладачів вищих педагогічних навчальних закладів та системи післядипломної педагогічної освіти: посіб. / О. І. Пометун та ін. ; за ред. О. І. Пометун. – К. : Педагогічна думка, 2015. – 120 с. / Pidhotovka vchyteliv do vykladannya pytan staloho rozvytku. Navchalno-metodychni materialy dlia vykladachiv vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv ta systemy pisyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity (*Preparing teachers to teach sustainable development. Educational materials for teachers of higher educational institutions and postgraduate education system*), za red. O. I. Pometun, Kyiv, Pedahohichna dumka, 2015, 120 p. [in Ukrainian].
3. Степанюк А. В. Отражение тенденции интеграции науки и этики в содержании школьного предмета «Биология» / А. Степанюк, В. Бак // Вестник Томского ГПУ. – 2015. № 7. – С.38-44. / Stepanyuk A. V. Otrazhenye tendentsyy yntehratsyy nauky y étyky v soderzhanyu shkolnoho predmeta «Byolohyya» (*Reflection trends integration of science and ethics in Contents ruler subject «Biology»*), Vestnyk Tomskoho HPU, 2015, Issue 7, pp. 38–44. [in Russian].

4. Степанюк А. Формування цілісних знань школярів про живу природу: [моногр.] / А. Степанюк. – Вид. 2-ге, переробл. й доповн. – Тернопіль : Вид-во «Вектор», 2012. – 228 с. / Stepanyuk A. Formuvannya tsilisnykh znan shkolyariv pro zhyvu pryrodu (*Forming integral knowledge of students about wildlife*), Ternopil, Vyd-vo «Vektor», 2012, 228 p. [in Ukrainian].

5. Степанюк А. Біоетика. Програма і методичні рекомендації (за кредитно-трансферною системою навчання) / А. Степанюк, О. Троцька, І. Назарко. – Тернопіль : Вид. ТНПУ, 2009. – 40 с. / Stepanyuk A. Bioetyka. Prohrama i metodychni rekomendatsiyi (za kredytno-transfernoyu systemoyu navchannya) (*Bioethics. The program and guidelines (for credit-transfer system training)*), Ternopil, Vyd. TNP, 2009, 40 p. [in Ukrainian].

Дата надходження статті: «20» квітня 2017 р.

Стаття прийнята до друку: «15» травня 2017 р.

Рецензенти:

Зданевич Л. – доктор педагогічних наук, професор
Романишина Л. – доктор педагогічних наук, професор

Степанюк Алла – професор кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, доктор педагогічних наук, професор, e-mail: alstep@tnpu.edu.ua

Stepaniuk Alla – professor of the department of general biology and methodology of natural sciences teaching of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, doctor of pedagogical sciences, professor, e-mail: alstep@tnpu.edu.ua

Цитуйте цю статтю як:

Степанюк А. Екологізація змісту професійної підготовки майбутніх учителів біології / Алла Степанюк // Педагогічний дискурс. – 2017. – Вип. 22. – С. 159–164.

Cite this article as:

Stepaniuk A. Ecologization of the Content of Professional Training of Future Biology Teachers, *Pedagogical Discourse*, 2017, Issue 22, pp. 159–164.

УДК 37.037:796.011.3

НАТАЛІЯ СУХОВІЄНКО,

аспірант

(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)

NATALIA SUKHOVIENKO,

postgraduate student

(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy)

orcid.org/0000-0002-0528-9494

Модель підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування узагальнень у дітей старшого дошкільного віку

Training of the Future Teachers of Pre-School Education to Forming Generalizations of Preschool Children

У статті аналізується модель підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до формування узагальнень у дітей старшого дошкільного віку. Висвітлено актуальність розв'язання цієї проблеми. Вона обумовлена тим, що в сучасному українському суспільстві постало питання про перегляд традиційних, усталених позицій, враховуючи сучасні соціальні реалії. Необхідність перегляду та реформування системи освіти – одна з проблематик, яка потребує серйозного цілісного підходу та розробки таких моделей, зокрема в циклі дошкільної освіти, які були б ефективними та дієвими. Особливо нагальною необхідністю реформ в системі освіти детермінована тим, що Україна входить у європейський і світовий культурний та інформаційний простори. Специфіка проведення вітчизняних освітніх реформ та створення нової вітчизняної системи освіти полягає у тому, що в ній мають гармонійно поєднуватися національні традиції та ефективні сучасні освітні тенденції. В науковій роботі широко представлено повну вичерпну модель, яка б відображала усі необхідні параметри підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування узагальнень.

Належна увага приділяється аналізу складових представленої моделі, а саме: завданням, компетентностям, принципам, етапам, компонентам, критеріям, показникам, засобам, формам, методам роботи і рівням.